

Musikdagboken 19.9.2023.

Idag spelade Ylen ykkönen i sin morgonkonsert kl.7.10 en galopp som gick under namnet Veturigaloppi till Mika Valtaris ära. Den 19.9 var nämligen Mika Valtaris födelsedag. Som kompositör hade Yle valt att använda sig av släktnamnet Fahrbach. Eftersom namnet Fahrbach omfattar en musikersläkt, fick jag grubbla ett tag innan jag hade rätt ut vilken av släktens musiker som kan ha komponerat tåggaloppen.

Philipp Fahrbach den äldre kallas också Philipp Fahrbach senior, och han var född den 26.10.1815 i Wien. Han dog den 31.3.1885 i Wien. Han var en österrikisk kompositör och kapellmästare. Philipp Fahrbach den äldre hade tre bröder, som hette Anton Fahrbach, Friedrich Fahrbach, och Joseph Fahrbach, och han var far till Philipp Fahrbach den yngre.

Philipp Fahrbach den äldre var elev till Joseph Lanner och Johann Strauss (Fadern). Joseph Lanner var den som introducerade Wienervalsen, och de gjorde tillsammans Wienervalsen populär. Redan som 17-åring spelade Philipp Fahrbach i Strauss orkester. 1835 grundade han en egen orkester. 1838 -1856 ledde han hovets baler, och det är det som övertygar mig om, att det är just Philipp Fahrbach den äldre som har komponerat tåggaloppen.

Under kejsar Franz Josefs regeringstid (1846-1918) hölls årets förnämsta bal hovbalen under fastetidens karneval. Man firade, att den 40 dagar långa fastetiden var avslutad. Till skillnad från en vanlig bal vid hovet, var det betydligt fler gäster vid en hovbal. Här dansade förutom hovet också diplomater, generalerna, hovets bekantskapskrets dvs. kända adelsmän, höga tjänstemän, adlade borgare, ämbetsmän som skött sig förtjänstfullt, och aktiva militärer inom garnisonen i Wien. Dessutom hade utvalda personer inträde.

Hovbalens dansprogram var strikt inrutat enligt en tidtabell. Man dansade de enskilda danserna Vals, Lancier, Quadrille och Kotillon på fastslagna tidpunkter. Detsamma gällde pauserna. För kotillonen såldes det små blombuketter, som kavaljererna skänkte sina damer.

Av de här danserna som jag räknat upp här, vill jag titta närmare på Quadrillen, eftersom den avslutas med en galopp.

Quadrillen är en kontradans, som härstammar från Napoleon I tid. fyra par ställer sig två och två i kvadrat, och dansar en dans, som är delad i sex delar. Den avslutande delen är vanligen en galopp. Quadrillen infördes i England 1816. I Tyskland dansade man Quadrille från och med 1820.

Tåggaloppen var alltså skriven av Philipp Fahrbach den äldre, och spelades i morse till Mika Waltaris ära, men vem var då Mika Waltari? och hur gammal blir han idag? den 19.9.2023.

Mika Waltari föddes den 19.9.1908 i Helsingfors, och han dog den 26.8.1979. Han skrev romaner, dikter, noveller, miniatyrromaner, sagor, hörspel, propagandamaterial, recensioner, filmmanuskript, reseskildringar, och serietexter. Mika Waltaris historiska romaner är internationellt kända. Speciellt

känd är han för sin roman Sinuhe Egyptiern som han skrev 1945. Waltaris miniatyrromaner är nutidsskildringar, och detektivromanerna med kommissarie Palmu är filmatiserade.

Idag skulle alltså Mika Waltari ha blivit 115 år

Källor:

https://de.wikipedia.org/wiki/Philipp_Fahrbach_der_%C3%84ltere

<https://de.wikipedia.org/wiki/Hofball>

[https://de.wikipedia.org/wiki/Quadrille_\(Tanz\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Quadrille_(Tanz))

https://fi.wikipedia.org/wiki/Mika_Waltari

21.9.2023

Dagens utvalda verk blev idag Richard Strauss balett Schlagobers op 70 som spelades i dagens morgonkonsert på yle 1.

Schlagobers, eller översatt till svenska vispgrädde, är en balett i två akter, som Strauss komponerade 1924.

1919 ledde Richard Strauss tillsammans med Franz Schalk statsoperan i Wien. Han ville ge baletten en ny idé, och han jobbade med Heinrich Köller, som var dansare och koreograf. Förhållandet mellan Strauss långvariga libretist Hugo von Hoffmansthal och Richard Strauss, var för tillfället problematiskt, och därför beslöt sig kompositören att sammanställa librettot till baletten Schlagobers själv. Han såg det hela som en ironiskt präglad hedersutmärkelse till kaffehuskulturen i Wien. Kaffehuset i Wien är som gastronomisk inriktning en typisk institution i Wien, som ända till våra dagar är en stor del av traditionen i Wien. Sedan 2011 är Wiens kaffehuskultur en del av UNESCOs immateriella kulturarv.

Balettens handling går ut på att en grupp barn firar sin kristna bekräftelse på ett konditori i Wien. Dagen till ära får de ta för sig obegränsat av alla de härliga tårtorna med vispgrädde, och andra läckerheter som konditoriet erbjuder. En av pojkarna tar det hela mycket bokstavligen, och han äter så mycket av bakverket, att han blir sjuk. Han måste tas in på sjukhus. I sin feberyra upplever han nu, att sötsakerna, av alla de slag, som härstammar från prinsessan Pralinés rike, och likörsksåpet, dansar omkring honom.

Jag vill avsluta min text för idag, med ett citat av Stefan Zweig. Han skriver nämligen i sina memoarer Die Welt von Gestern, att kaffehuset i Wien har en särskild betydelse för hans egna ungdomsår i Wien, eftersom det ingen annanstans i världen finns institutioner, som motsvarar kaffehuset i Wien.

Källor:

[https://de.wikipedia.org/wiki/Schlagobers_\(Strauss\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Schlagobers_(Strauss))

https://de.wikipedia.org/wiki/Wiener_Kaffeehaus

22.9.2023

Idag är det den italienska tenoren Andrea Boccellis 65 års dag, och ylen 1 spelade i sin morgonkonsert just lämpligt en duett ur pärlfiskarna, var Andrea Boccelli sjunger Nadirs roll.

Pärlfiskarna är en fransk opera, som George Bizet skrev 1863. Det året skrev George Bizet ett kontrakt med operachefen på Théâtre Lyrique i Paris, som hette Leon Cavallo. Bizet började jobba med en opera i tre akter. Librettot var i exotisk stil. Ursprungligen var det tänkt att handlingen skulle ske i Mexico och handla om indianer, men det hela ändrades, så att operan placerades i Indien. Operan fick uppsluppna religiösa danser, och brahmaceremonin är tydlig i första akten. Brahma är sanskrit, och betyder helig, formel, eller bön. Brahman anses vara "världssjäl", det stora världsalltet, eller den gudomliga verkligheten, i vilken den egna själen, atman, försöker uppgå. Kommer man till Brahman, så har man vunnit atmans sanna värde. Inom hinduismen strävar man efter att nå "moksha". Man vill lösgöra sig från världskretsloppet, och man vill bryta den ständiga cykeln av födelse, död, och återfödelse. Istället vill man uppgå i Brahman. Genom att tack vare goda handlingar i jordelivet stärka sin karma, kan man till slut uppnå tillräckligt med karma, för att kunna nå Brahma.

Vad händer då egentligen i operan?

Vi befinner oss på ön Ceylon bland pärlfiskarna. I akt I ber pärlfiskarna om gudarnas beskydd för deras farliga arbete, och de väljer en ny hövding, som heter Zurga. Tenoren Nadir återvänder nu efter att ha varit borta länge, och barytonen Zurga och han återupplivar sin vänskap. En gång i tiden har de varit förälskade i samma kvinna, och därför bestämmer de sig nu att avstå från kärleken. De här löftet vill de båda hålla. Nu råkar det sig att pärlfiskarna har utsett en prästinna, som i fortsättningen skall be om gudarnas gunst. Till ceremonin hör att den beslöjade kvinnan avger kyskhetslöfte. I samma väva känner Nadir igen sin älskade Leilas röst. Trots att Leila anar att Nadir finns i närheten, slutför hon ritualen.

I akt II befinner vi oss i en tempelruin. Här instruerar brahmanen Leila i hennes nya ämbete. Trots den besvärliga terrängen lyckas Nadir ta sig fram till Leila. Leila kämpar mellan plikten och kärleken, men till slut vinner kärleken. Tyvärr tas de älskande på bar gärning, och de skall nu bestraffas. Så länge Zurga inte känner igen den främmande prästinnan, visar han medlidande med sin vän, men när Leila låter slöjan falla, känner han igen den kvinna, som han också själv en gång älskade. Han känner sig nu bedragen av Nadir.

I akt III kämpar Zurga med sin egen ilska, och vänskapen. Leila förs nu fram till honom. När hon ber om nåd för Nadir, växer bara Zurgas svartsjuka, och det leder till att han ger befallning om att Leila och Nadir skall brännas på bål. Då lägger han märke till halskedjan som Leila bär. Den påminner Zurga om att hon en gång i tiden räddat hans liv. Nu känner han det som sin plikt att rädda Leila och Nadir. När pärlfiskarna i tredje aktens andra scen har samlats för att låta Leila och Nadir brinna på bål, möts de av Zurga, som konstaterar, att lägre

tält brinner. Han har nämligen själv tättat eld på lägret, för att de båda älskande skall kunna fly.

Dagens födelsedagsbarn är alltså Andrea Bocelli som föddes den 22.9.1958 i Lajatico, som ligger nära Volterra i Toscana. Han är en italiisk sångare, som har sålt över 70 miljoner cd-album över hela världen.

Andrea Bocelli har glaukom från födseln, och p.g.a.en fotbollsolycka, som han råkade ut för i tolv års åldern, är han blind. Han har tre italienska sångare som sin förebild.

Mario del Monaco föddes den 27.7.1915 i Florens. Han dog den 16.10.1982 i Venedig. Mario del Monaco hör till de allra främsta tenorena på 1960-talet, och han är speciellt känd som en utmärkt tolkare av operan Otello.

Benjamino Gigli föddes den 30.3.1890 i Recanati, och han dog den 30.11.1957 i Rom. Gigli började sjunga som 7-åring, och fick ett stipendium till sångstudier i Rom. Han vann som 24-åring en tävling i Parma, var 105 sångare från olika länder deltog. Sin debut gjorde han sedan med Enzos roll i operan La Gioconda av Ponchielli.

Gigli ansågs vara Enrico Carusos naturliga efterträdare, och han var jämte Jussi Björling, sin tids förnämste tenor. Hans lyriska röst var sällsynt fyllig och charmfull, och därför var den mycket lämplig för italiensk belcanto. Gigli sjöng oftast italienska och franska operapartier. Han utgav en självbiografi, som fick titeln *Mitt liv som sångare*. Benjamin Gigli gjorde sina första skivinspelningar 1918, och det finns mycket skivmaterial av honom. Gigli medverkade också i en lång rad filmer.

Franco Corelli föddes den 8.4.1921 i Ancona, och han dog den 29.10.2003 i Milano. Hans tenorröst har ofta jämförts med Enrico Carusos, och han sjöng vid praktiskt taget alla tänkbara operahus.

Corelli vann 1951 sångtävlingen Maggio Musicale i Florens, och gjorde sedan debut på teatern i Spoleto som Don Jose, i George Bizets opera Carmen. 1954 debuterade han vid La Scalas säsongöppning med operan La Vestale, där han sjöng tillsammans med Maria Callas. Corellis första operafilmatisering var operan Tosca, var han sjöng med Franca Duval. Debuten på Metropolitan var Verdis opera Trubaduren, och Franco Corelli kom sedan att sjunga på Metropolitan varje säsong från 1961-1976.

Andrea Bocellis sjätte skiva Ciel di Toscana nådde upp på de CNN.s lista för de skivor som sålde mest, och han förblev nummer ett på listan i flera veckor. Skivan var bland de mest sålda skivorna också i Norge, Sverige, Irland och Portugal. Allt som allt har Andrea Bocelli sålt över 70 miljoner cd-album över hela världen.

Bocelli har sjungit duett med den brittiska sopranen Sarah Brighton i översättningen av låten Con te Partiró. På engelska är låten känd som Time to say goodbye. Han sjöng vid UEFAS Champion League final i Rom 2009, och vid invigningen av fotbolls-EM 1921, som också hölls i Rom.

Källor:

<https://sv.wikipedia.org/wiki/P%C3%A4rlfiskarna>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Brahman>

https://sv.wikipedia.org/wiki/Andrea_Bocelli

https://sv.wikipedia.org/wiki/Mario_Del_Monaco

https://sv.wikipedia.org/wiki/Beniamino_Gigli

https://sv.wikipedia.org/wiki/Franco_Corelli

27.9.2023

Idag blev jag inspirerad av Brights 1:a pianokonsert när jag lyssnade på Ylen 1, och morgonkonserten, som spelades kl. 7.10. Till en början fick jag reda ut vem den intressanta kompositören var, som hade efternamnet Bright. På engelskspråkiga Wikipedia hittade jag en kvinnlig 1800-tals kompositör, som hette Dora Bright.

Dora Estella Bright föddes den 18.8.1862, i Chanton Broom, som ligger i Sheffield. Det i sin tur är en del av Yorkshire, och hon dog den 16.11.1951 i Babington. Dora Brights far hette Augustus Bright, och han hade en silversmedsaffär var han sålde matbestick av alla de slag. Doras mor Katherine Coveney Pitt var skådespelerska. Hon skrev skådespel, och hon var direktör för ett teatersällskap.

Dora Bright skrev verk för orkester, tangentinstrument, och musik till operor och baletter. Där ingår också balettmusik till baletter som framfördes av ballettdansösen Adeline Genée.

Dora Bright studerade vid Royal Academy of Music åren 1881-89. Där var hennes lärare bl.a. Walter Macfarren och Ebeneser Prout. Hon var den första kvinnan som tilldelades Charles Lucas medaljen i tonsättning. Hon fick den för sitt verk Air and Variations for String Quartet, som hon skrev 1888. Hennes första pianokonsert i a: moll är faktiskt också skriven samma år.

Åren 1889, 1890, och 1892 gjorde Dora Bright konsertturnéer till Tyskland. Hon besökte bl.a. Dresden, Cologne och Leipzig, och framförde sin pianokonsert i a: moll. 1892 gifte hon sig sedan med Wyndham Knatchbull, som var kapten i 3:e dragonregementet. Efter det organiserade Dora Bright lokala amatör föreställningar, som hölls till välgörenhet. Fr.o.m 1897 konserterade hon inte mera själv. Dora Bright övergick nu till att komponera musik för dramer. Hon skrev också baletter i samarbete med dansösen Adeline Genée. Till dem hör baletterna The Dryad, La Camargo, och La dance. Förutom att Genée dansade i London, framförde hon verken också under sina turnéer i Amerika, Australien och Nya Zeeland.

I dagens morgonkonsert spelades endast intermezzot ur Dora Brights första pianokonsert. För den som gärna vill höra verket i sin helhet vill jag tipsa, att Dora Brights pianokonsert i a:moll går att leta fram på YouTube.

https://en.wikipedia.org/wiki/Dora_Bright

https://www.youtube.com/watch?v=lzIKs-24_Jc

28.9.2023

Dagens morgonkonsert som kom kl.7.10 i Ylen 1. innehöll ett stycke av Richard Wagner som väckte min uppmärksamhet. Det var annonserat som Albuminlehti i radions programguide. Det här fick mig att grubbla över när stycket kunde vara skrivet, och vad Richard Wagner sysslade med det året som stycket skrevs.

På tyskspråkiga Wikipedia spårade jag ett stycke som heter Albumsblatt für Frau Betty Schott für Klavier. Enligt listan på Wagners verk är stycket skrivet 1875. Var befann sig Richard Wagner då? och vem kan fru Betty Schott, som han tillägnade stycket åt, vara?

Tidsmässigt handlar det hela dels om åren, då Richard Wagner levde i Tribschen (1866-1871), och åren i Beirut (1871-1888).

25.1.1866 hade Richard Wagners fru Minna dött i Dresden, och Wagner flyttade i slutet på Mars in på en herrgård i närheten av Luzern i Schweiz. Ursprungligen var huset från senmedeltid. På 1700-talet bodde där en adelsfamilj, som Wagner hyrde gården av. Hyran betalades av Ludvig II. Överste Walter Ludwig am Rhyn-Schumacher hyrde herrgården till Richard Wagner åren 1866-1872. När arvingarna till familjen som ägde huset dog, tillägnades Richard Wagner ett diplom, som gav honom rätt att förvalta familjens pengar. Wagner använde dem till att bygga ett hus i Beirut, som fick namnet Haus Wahnfried. I det huset bodde Richard Wagner åren 1874-1883. Fr.o.m.1976 är också det här huset en del av Richard Wagner muséet.

18.7.1870 klargjordes skilsmässan mellan Cosima och Hans von Bülow, och nu kunde Cosima och Richard Wagner vigas den 25.8.1870 i den protestantiska kyrkan i Luzern. Den 28.4.1874 flyttade Cosima och Richard Wagner in i Haus Wahnfried. Partituret till Nibelungens ring var klart 21.11.1874. 1875 kunde man börja repetera Nibelungens ring i det nya konserthuset Festspielhaus i Beirut. Den här tiden hade alltså Richard Wagner fullt upp med festspelsarrangemangen i Beirut, och där spelade hans hustru Cosima en stor roll, eftersom hon med yrkesmässig kompetens engagerade sig i sin mans arbete. Hon deltog i debatter, följde med planeringen, när det gällde scenografi och rekvisita. Hon använde också sina personliga kontakter, när det gällde att hitta finansörer för festspelen. Cosima kände många välbärgade ansedda adelsdamer, och hon kände också den andliga eliten.

Nu har vi alltså kommit så långt att vi har rätt ut vad Richard Wagner höll på med, och var han befann sig 1875, d.v.s. det året då han skrev stycket Albumblatt för fru Betty Schott, men vi vet ännu inte vem hon egentligen var. För att få veta det behöver vi lära känna en god vän till Richard Wagner, som hette Wendelin Weißheimer. Wendelin Weißheimer var både kompositör, kapellmästare, och han skrev litteratur om musik. Weißheimer föddes den 26.2.1838 i

Osthofen, och han dog den 10.6.1910 i Nürnberg. Vi backar nu en aning i tiden till år 1861. Den hösten fick Wendelin Weißheimer möjligheten att för andra gången tacka ja till tjänsten som chef för stadsteatern i Mainz. Richard Wagner i sin tur var i slutet av november på väg till Paris, var furst Metternich hade ställt en tyst våning i det österrikiska området till hans förfogande. Den 1 December var han helt oväntat på genomresa till Mainz. Han ville besöka musikförlaget Schott, för att förhandla om sitt sceniska verk Mästarsångarna i Nürnberg, och uppförandet av operan på Wagners festspel. Wagner hade just fått texten färdig, och han tänkte finslipa lyriken i Paris. Wendelin Weißheimer berättar utförligt om de här dagarna i Mainz, om gästföreställningarna av Wagners opera, som dirigerades av Weißheimer, och om organiseringen av föreställningarna, som sköttes av Betty Schott, i sin bok *Erlebnisse mit Richard Wagner, Franz Liszt und vielen anderen Zeitgenossen*.

Källor:

https://de.wikipedia.org/wiki/Richard_Wagner

https://de.wikipedia.org/wiki/Wendelin_Wei%C3%9Fheimer

<https://de.wikipedia.org/wiki/Tribschen>

https://de.wikipedia.org/wiki/Haus_Wahnfried

https://de.wikipedia.org/wiki/Cosima_Wagner